

III ZIELKUNDE III

De Philosophie bij het Creatianisme.

VI.

Wij gaan thans nog verder onderzoeken of de wordende mensch een psychisch-somatische (ziel-lijk-lichamelijke) natuur bezit, waarin de erfelijke eigenschappen liggen, en die van het persoonlijk leven verschillen, zoodat hij tweërlei oorsprong heeft.

Als methode van onderzoek hebben we aan de waarneming (observatie) van het embryo en van het pasgeboren kind op dit terrein heel weinig. De lengte van het kind loopt op tot 490 m.m. en het gewicht tot 2717 gram gemiddeld bij de geboorte. S. Hall, die deze cijfers mededeelt, wijst daarbij op de enorme groei van het embryo, in lengte, 3,650 percent in de eerste maand, terwijl zijn gewicht in drie maanden 400 miljoen percent toeneemt. Die groeikracht van de cellen wijst ons, zegt hij, op een verborgen factor die het geheel bestuurt. Voor ons is die factor de onderhouddende en regeerende kracht van God in het embryo. Maar of daarbij een ikheid optreedt, d.i. een centrum waarop alle functies zijn betrokken, ontgaat de waarneming.

Een andere methode van onderzoek is het letten op het gedrag van het embryo en het pasgeboren kind. Van handelingen kan men hier nog niet spreken, omdat de doelstelling ontbreekt. Het gedrag van de zuigeling wijst ons op tweërlei ontwikkeling. De physiologische ontwikkeling vertoont zich in het automatisch gedrag van het hart, de longen, de maag enz. naar het leven gericht. 't Bevat ook reflexbewegingen, d.z. onwillekeurige reacties op uitwendige prikkels. Om een voorbeeld hiervan te noemen, bij de geboorte worden de longen door het openen van den mond plotseling met lucht gevuld. Daarbij geeft de pasgeborene zijn eerste geluid, dat door sommigen als een kreet van pijn, maar door anderen als een geschrei van triomf wordt geduid, doch dat beter als een reflexbeweging is op te vatten.

In de tweede plaats is er een ontwikkeling in het psychisch-onbewuste leven van den pasgeborene te bespeuren. Daartoe rekent men het instinctief gedrag, b.v. bij het zuigen, het afweren, het bewegen, enz. Dit gedrag gaat gepaard met gevoel, zooals blijkt uit de angst bij het afweren van dingen. Het is een aangeboren aanleg tot zekere bewegingen, wel te onderscheiden van de driften of impulsen, die door driften en opwinding worden opgewekt. Een dier heeft zij zijn geboorte terstond meer instinctieve geschiktheden dan de mensch, en bij den mensch komen ze ook later eerst duidelijk voor den dag. Men vergelijke, om dit in te zien, de zuigeling met een pasgeboren veulen. De structuur (ordering) verschilt blijkbaar, want bij een kind is meer gevoel, en bij een dier meer kracht tot instinctief bewegen. Voorts rekent men tot het psychisch-onbewuste leven de aangeboren eigenschappen, de hereditet, en de verschillen van het eene individu met het andere (variabiliteit). Ieder mensch is volgens Emerson een citaat van zijn voorouders; en toch is hij ook weer een eigen gedachte en woord. Alle pasgeborenen hebben bij normalen groei honger, maar het ééne kind lacht spoedig en het andere is droefgeestig van aard. Ook is er verschil bij de gewoontevorming tusschen pasgeborenen kinderen. Het eene kind kan zijn gevoel niet uiten bij de bevrediging van honger en andere lusten. Het houdt eenvoudig op met huilen en aanvaardt wat komt alsof 't zoo behoort. Maar een andere zuigeling, die elken dag een warm bad krijgt, kraait soms van plezier, wanneer de moeder met het bad in de handen de deur van de slaapkamer opent.

Het psychisch gedrag van mensch en mensch is van den oorsprong af verschillend, hoewel ze dezelfde functies hebben. Het terrein waarop ze overeenstemmen, zou men, met Prof. L. Bouman (Biologie en Psychopathologie), de psychovitale laag van 't leven kunnen noemen. Daartoe behooren ook de driften en hun ontspanningsreactie. Maar 't gebied waarin ze verschillen is een geestelijke laag van 't leven, waartoe behoort de intentie, d.i. het betrekken van onze concepties op een werkelijke wereld buiten ons. Als een geval van onderscheid in intentie wijzen we op het bestaan van eenkennige zuigelingen, terwijl men van andere kinderen steeds moet klagen dat ze allemansvrienden zijn. Men kan het onderscheid in het psychisch leven van wordende menschen nog beter doen uitkomen, wanneer men met Dr J. Brederveld „Het object der Psychologie” 1933 p. 60, de term „intentie” of gericht zijn op een werkelijkheid buiten ons vermijdt, en acht geeft op de belevingen. Ons bestek gedooft niet om in te gaan op dit probleem. Alleen wijzen we op het feit, dat ieder mensch belevingen heeft. Als ik het huis waarneem, waarin ik als kind heb gewoond, en die waarneming ga ontleden, kan ik

nt, naar de tijds niet hij peronen opkomt juist hij, die voortwoeken, door wie

leantie-poleand, zoo echt, zo n is het juist een beetje van de ok, dat iedere ontvangen en dat is al begonnen g het er om of de arden zou in een door tot Assen ures. En dat zal ie zich daarover Voltjer²⁾ eenmaal „elders” wordt feit alleen voor

grooten ernst en ek een zoo veel e Doleantie-strid g van Groen van des woords de der Doleantie in

ndruk verklaarde ensvoorwaar k leven.

taak der geloof at noodzakelijk e polemische hou e waarheid, zo onafscheidelijk is rf is levensvoor e voor de Kerk.

de houding van Groen meermalen ook zoo veel e mer mij meer Christelijke n aan 't einde men zich aan ldig gemaakt e zelf dat aan toon van hate Dit contrast van

waarbij aan het et gedacht werd lingen indruk g mij als of bij maaltijd, na ziele genomen te behap een toast in helgeen onder het gezien wordt, dat ht behandeld te kunnen zijn, zich ramstorigheid der uitermate vrede

dat Christus dien r den onwil tot e van de taak, die e deze wereld. Men n Hij onze mede waarheid te be a verlangt. De verwinen (dat is ene die, waar de el aan den strijd den vrede gehal n³⁾). En nadruk men wil geen polang de waarheid voor den Christeld, in en buiten

staktiek. „Van doofdoof wellicht) hel

s tegen mij, met weet bij ervaring s geen ant- et ergste dat on a onderwerp dat treft, van het ge den invloed zijner

n het gevaar voor openlijken ridder

dat men polemiek aard achille⁴⁾ en

onderwijs, p. 1. heid, p. 78. eid, p. 447.

Maar evenzeer ben ik er zeker van, dat men het, in de praktijk, veel te weinig gevoelt als eisch des Heeren, dat men belijdenis doe en Avondmaal viere.

Vanwaar anders zou het komen, dat menigeen zijn belijdenis uitstelt tot na zijn twintigste jaar,

zijn spreken een gestadige monoloog was, onder weerspraak en zonder weerklank.¹⁰⁾

Ook dien vermoeienden, ondankbaren, kerkelij-polemischen arbeid heeft Dr Kuiper van Groen overgenomen en voortgezet, zoo mogelijk met nog grootere genialiteit. 't Is mee door zijn polemiek dat duizenden weer leerden zien wat eigenlijk de kerk van Christus is en wat ambten zijn en hoe men in het huis Gods moet verkeeren. Er is een verterende gloed in Kuipers polemiek. 't Is op iedere bladzij te merken, dat een man aan 't strijden is, die weet, dat hij moet. Ongehoorlijk veel heeft Kuiper juist in den Doleantie gedaan. Toen kwam zijn strijd dan ook tot een zekere afsluiting. Alleen in 1886 zagen acht brochures van zijn hand het licht, waaronder ook een boekwerk van 130 blz. En daarbij ging zijn andere arbeid steeds voort.

Bezielde door Kuiper en Rutgers streed een groote groep van mannen. Toen ze de kerk van Christus weer ontdekt hadden, teekenden zich voor hun oogen de kerkelijke zonden al gruwelijker en zwarter af. Ze konden er niet langer aan meedoen. Ze beleden hun schuld en braken ermee. En in allerlei vorm getuigden ze tegen het kwaad en waarschuwden ervoor en riepen op tot bekeering. In dagblad en weekblad, in brochure en toespraak, in preek en congresresolutie brachten ze hun bezwaren in tegen de kerkelijke goddeloosheden.

En van die polemiek geeft het boek van Dr Bullmann een aangrijpende bloemlezing. Dit boek brengt ons dicht bij het hart der Doleantie dan welk ander ook. Hier is een echte strijd des Geestes. Het is klassieke polemiek. En 't doet er niet toe in welken vorm ze is gegoten. Er zijn „geezonden stukken” bij en een academische toespraak. Ja er is zelfs¹¹⁾ of neen — juist — polemiek in de preeken. Lees het stuk van Kuipers preek over „Alzoo zal het onder u niet zijn”. Is er feller aanklacht tegen synodale goddeloosheden mogelijk? Lees het fragment van Sikkels preek: Gij zijt van Christus. Met echt sikkeliaan-sche hartstochtelijkheid wordt weggescholden alles wat zich tusschen Christus en zijn kerk dringen wil, wat het lichaam wil losscheuren van het Hoofd.

Polemiek, allemaal polemiek, polemiek naar buiten, maar ook — niet minder — polemiek naar binnen. Maar juist daarom zoo ernstig, zoo ingrijpend, de duizenden oproepend tegen de longen en voor de waarheid.

C. V.

Ned. Ged. V, p. 38.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Dr D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Belijdenis doen.

I.

Er zijn niet weinige plaatsen, waar men nog de gewoonte heeft, dat tegen het voorjaarsavondmaal of tegen Paschen de groote stroom komt van jongere en oudere leden der gemeente, om belijdenis te doen en zoo toegang te krijgen tot het avondmaal.

Vandaar, dat juist in deze dagen menigeen tot zijn domine komt met de vraag: „mag ik wel belijdenis doen?”

In mijn eigen gemeente heeft meer dan één in de laatste maanden die vraag tot mij gericht.

Voor „De Reformatie” heb ik die vraag niet ontvangen.

Toch lijkt het mij gewenscht daarover, op deze plaats, eenig advies te geven.

Van harte hoop ik, dat niemand het als onge-trraagd advies ter zijde zal leggen.

„Mag ik wel belijdenis doen?”
Eer ik op die vraag antwoord geef, wil ik er nadruk op leggen, dat ieder, die gedoopt is, zoodra hij in staat is het lichaam des Heeren te onderscheiden, belijdenis moet doen.

Van het oogenblik af, waarop wij gedoopt werden, staat God daar en wacht op het moment, waarin wij dien doop zullen aanvaarden, d.w.z. aannemen de belofte, die God ons in den doop deed beleeenen en verzegelen en op ons nemen de roeping, waartoe Hij ons in dien doop riep.

Ik weet wel, dat men mij dit alles theoretisch zal toestemmen.

Maar evenzeer ben ik er zeker van, dat men het, in de praktijk, veel te weinig gevoelt als eisch des Heeren, dat men belijdenis doe en Avondmaal viere.

Vanwaar anders zou het komen, dat menigeen zijn belijdenis uitstelt tot na zijn twintigste jaar,

verkeering aanknoopt, zich verlooft, en er niet het minste blijk van geeft, dat hij zulks ziet als zonde, die hem schuldig stelt voor God?

Wel is men bang, dat men zich bezondigen zal door aan het Avondmaal te komen, zonder daartoe recht te hebben, maar dat men evenzeer zondigt door van het Avondmaal weg te blijven, terwijl men tot Avondmaal-vieren, van Godswege, geroepen is, schijnt men niet te verstaan.

Zoo komt het, dat er zooveel zijn, die, heel rustig, van jaar tot jaar, het doen van belijdenis uitstellen. Ik geloof stellig, dat, wanneer men, in dit stuk, de roeping meer gevoelde, er meer ernst zou worden gemaakt met het vinden van de noodige vrijmoedigheid; en waar die vrijmoedigheid ernstig gezocht wordt, biddend, bij het licht van het Woord, daar zal zij ook gevonden worden.

Ik begin dus met tegen ieder, die vraagt: „Mag ik wel belijdenis doen?” te zeggen: „Gij moet het doen; God vraagt het van u”. Iedere gedoopte moet belijdenis doen en Avondmaal viere.

Maar mag hij het ook doen?

Helaas, niet allen, die in hun jeugd het eerste sacrament ontvingen, mogen tot het tweede naderen.

Daarover zullen wij het wel allen met elkander eens zijn.

Als daar een gedoopte is, die om God en Christus niet geeft, zijn heil zoekt bij wereld en zonde, die mag, tenzij hij zich bekeert, tot 's Heeren Disch niet komen.

Maar wie mogen dat dan wel?

Laat ik het heel kort zeggen:

„Allen die gelooven, op grond van Gods belofte, dat God hun om Christus' wille de zonden heeft vergeven en hen tot Zijn kinderen heeft aangenomen.”

Maar nu komen de moeilijkheden en de vragen.

„Ja”, hoor ik daar iemand zeggen, „ja, dat zal wel waar wezen, maar mag ik dat gelooven, dat mij mijn zonden zijn vergeven, dat ik een kind van God ben; daar zit ik juist mee; als ik dat maar aan durfde; dan was ik er; maar daar zit ik juist mee; ik ben zoo bang, dat ik mij daardoor iets zou toeëigenen wat mij niet toekomt.”

Niet waar? Dat is het bezwaar van zoovelen, die geen belijdenis durven doen, of, indien zij al belijdenis deden, niet ten avondmaal durven komen.

En wat zullen wij daarop nu antwoorden?

Dit, kort en bondig, dat heel deze redeneering berust op misverstand.

Tegen al die bezwaarde broeders en zusters, die zoo redeneeren, zou ik dit willen zeggen:

„Laten wij ons de zaak nu eens rustig en klaar voor trachten te stellen.

Toen gij gedoopt werd heeft God gezegd, dat Hij u ten Vader wilde zijn, dat Hij u uw zonden wilde vergeven, dat Hij u deel wilde geven aan al het heil dat in Christus is.

Gij moet het doopsformulier maar eens aandachtig nalezen.

Nu zijt gij volwassen geworden; nu zegt gij: „wat wou ik graag, dat ik deel had aan dat heil, dat ik aannemen mocht, dat dat voor mij is.”

Maar, mijn lieve broeder en zuster, waarom toch niet?

God heeft het u beteekend en verzegeld, dat Hij het u wil geven.

Waarom zoudt gij dat dan niet mogen aanvaarden?

Zou God dan niet hebben gemeend, wat Hij in den doop tegen u zeide?

Zou Hij dan Zijn belofte niet willen houden?

Dat durft gij toch zeker niet zeggen?

Welnu, als gij dan begeert het heil in Christus te bezitten, neem het aan; God reikt het u toe; grijp het door het geloof.

Gij moogt het doen; gij zoudt het zoo graag willen gelooven; waarom zoudt gij het dan niet doen.

Werkelijk, al gij twijfelaars, die maar niet durft komen tot belijdenis, gij moet nu eens ophouden met al dat vragen: „mag ik wel gelooven?” Dat is een te kort doen aan Gods trouw en waarachtigheid.

Geloof het, geloof het eenvoudig, kinderlijk, dat gij door Christus Gods kind zijt; dan zijt ge het ook, dan moogt ge belijdenis doen en avondmaal houden.

Daar is geen andere voorwaarde voor het deel hebben aan het heil des Verbonds, dan het geloofig aanvaarden daarvan.

Doet dat dan.

„Ja maar”, zegt ge.

Welzeke; „ja maar”, daarover een volgende keer nog eens iets.

D. v. D.